

Tá thá ká 18 thánh phá Đà Nẵng thay thá Hái An giá vai trò quan tráng, là cáa ngõ giao thông vá ngoái tháng, phát trián kinh tá cáa mián Trung. Nháng tháng thuyán ngoái quác tá các nác Âu Châu, Má hay các quác gia Á Châu nhá Trung Hoa, Nhát, án Đá, Macau, Singapore, Manila..táng lui tái cáng Đà Nẵng qua nhiáu giai đánh khác nhau. Vá đáa danh Đà Nẵng theo tài liáu lách sá có nhiáu danh xáng nhá : Hàn Cáng, Hián Cáng... nháng ngái ta tháng gái là: Hàn, Tourane, Đà Nẵng.

Tá năm 1817 thác dân Pháp tá bá ban giao báng ngôn ngữ, thay thá báng vũ lác là tàu đáng, súng đái bác vái đoàn quân vián chinh thián chián. Năm 1847 vì nhu cáu bánh tráng thá lác á Vián Đông, tìm thá tráng tiêu thá và khai thác vát liáu rá. Viát Nam có bông vái, láa, đáng, gáo, café, cao su, quá gá quý...Nháng quác gia Á Châu nhá : án Đá, Trung Hoa, Mã Lai, Phi Luát Tân đáu bá các nác Tây pháng xâm láng. (triáu đánh Viát Nam thi hành chính sách bá môn táa cáng cám đáo, tình hình trong nác không án đánh, giác giá nái lên kháp nái, thêm nán giát giáo sĩ truyán giáo là mát cái cá đá Pháp xâm láng). Ngoái trá Thái Lan và Nhát Bán còn đác láp. Thái Lan ký hiáp ác tháng mái đá dàng vái Anh năm 1826 và Hoa Ká năm 1833, vái Pháp 1856, khôn khéo ngoái giao vái ngái Tây pháng tránh đác tai háa xâm láng, Nhát Bán tá năm 1868 má đáu công cuác Minh Trá Duy Tân (Meiji Ishin) Cuác cái cách náy đã táo nên mát thái đái mái cho nác Nhát. Minh Trá Thiên Hoàng (Mutsuhito) chá tráng canh tân đát nác, theo lái giáo đác, tháng mái cáa Tây pháng, Nhát Bán trá thành quác gia quân chá láp hián giàu mánh.

Tóm lách sá nháng đánh chính trong bián cá lách sá (1859-1945)

Đà Nẵng, Vang Bóng Mất Thi

Tác Giả: Nguyễn Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

Đà Nẵng có vị trí chiến lược quan trọng, nhiều tàu chiến Pháp vào Đà Nẵng thám sát và quân VN, đại tá Lapierre cho tàu Gloire bắn phá ngày 15.4.1847, ngày 26.09.1856 Lelieur cho tàu Catinat bắn phá các pháo đài bờ sông Đà Nẵng. Tiếp theo chính sách sai lầm của vua Tự Đức và thám kÑch xÑchém Giám mục Maria Diaz Sanjunjo người Tây Ban Nha ngày 20.7.1857. Nên Pháp lôi kéo quân Tây Ban Nha tham chiến tại Việt Nam.

Liên quân Pháp-Tây Ban Nha vào Sơn Trà màn cho cuộc chiến xâm lược Việt Nam, giai đoạn tấn công màn từ 01.09.1858 đến năm 1959 Pháp và Tây Ban Nha chiếm vùng đất hạ lưu sông Hàn, khống chế sông Đà Nẵng và sông Hàn đến 1 năm sáu tháng hai mươi hai ngày (01.09.1859 đến 23.03.1960) Trong thời gian đánh Đà Nẵng Pháp chia quân vào Nam từ 10.02.1859 đánh lấy thành Gia Định. Sau khi chiếm thành Gia Định, De Genouilly trở ra Đà Nẵng ngày 20.4.1858, nháng trở lại đánh ác liệt xảy ra, đô đốc Genouilly bất lực nên phó đô đốc Page lên thay từ ngày 1.11.1859. Bộ Hải quân và thuÑc địa Pháp ra lệnh Page tái chiếm Sài Gòn, qua nháng lần thủy tÑng vÑi triÑu đình Huế không thành công. Page tiếp áng công bÑ Sài Gòn là hái cÑng thÑng mÑi từ ngày 22.2.1860. Vì bắn chiếm vÑi Anh ở Trung Hoa. Page ra lệnh ngày 23.3.1860 rút toàn bộ quân khỏi Đà Nẵng vào Sài Gòn củng cố, Page đưa quân sang mặt trận bên Trung Hoa. Sau khi giải quyết xong ở Tàu, Pháp tiếp tục quyÑt tâm xâm lăng Việt Nam, trở lại Gia Định ngày 07.2.1861 chiếm Ba Tránh Miền Đông Nam Kỳ. Ngày 25.2.1861 đánh đến Kỳ Hòa, thành bờ sông, Nguyễn Tri PhÑng bỏ thành, tán lý Nguyễn Duy từ trở lại, Gia Định bỏ chiếm đóng, liên quân Pháp Tây Ban Nha chiếm Mỹ Tho, Định Tường, Biên Hòa, Vĩnh Long. Ngày 11.4.1861 phó đô đốc Léonard Chaener ra lệnh xây dựng thành phố Sài Gòn trên vùng đất rộng 2.500 ha.

Nháng cuộc nổi dậy chiến đấu của kÑ càng ngày thêm phức tạp, phó đô đốc Bonard gửi chiến thuyền ra Đà Nẵng ủy hiÑp triÑu đình Huế, trở lại tình hình rối ren nhá vậy phải trên bàn thủy tÑng, bắt đầu ngày 28.5.1862 các quan đại diện cho triÑu đình là Phan Thanh Gián, Lâm Duy Hiệp đến Sài Gòn và Louis Bonard đại diện Pháp cùng ký hòa ước Nhâm Tuất ngày 05.06.1862. (gồm 11 điều khoản) Việt Nam chịu nhiều thiệt hại, dù trong có điều khoản ở Vĩnh Long. Sau Hiệp ước Nhâm Tuất triÑu đình Huế muốn chuÑc lại 3 tỉnh miền Đông Nam Kỳ, nên cử phái đoàn Phan Thanh Gián, Phạm Phú Thứ, Nguyễn KhÑc đến Paris 13.9.1863. Nháng chuyến đi vÑn đáng ngoÑi giao của phái đoàn Việt Nam hoàn toàn thất bại, trở lại tham vọng chiếm Việt Nam làm thuộc địa.

Chính phủ Pháp bắt nhiều phó đô đốc Bonard làm toàn quyền hành chính và quân sự. Ngày 15.06.1867 De la Grandière chỉ huy đoàn quân 1200 người, 400 lính tiếp vận trên tàu chiến pháo hám tÑ sông Sài Gòn đến chiếm Mỹ Tho, Vĩnh Long, An Giang và Hà Tiên. Sau khi mất ba tỉnh miền Tây, Phan Thanh Gián (1796-1867) tuyệt thực uống thuốc độc từ ngày 05.7.1867.

Đà Nẵng, Vang Bóng Mất Thi

Tác Giả: Nguyễn Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

Pháp đánh Hà Nội, ngày 20.01.1873 đái úy Francis Garnier tán công thành Hà Nội, con trai Phám mã Nguyễn Lâm tá tháng, Nguyễn Tri Pháng (1800-1873) bá tháng, ông nhán đái cháu đầu tá trán 20.02.1873. Pháp tiáp tác đánh chiám phá Hoài Đác, Gia Lâm, Háng Yên, Phá Lý, Hái Đáng, Ninh Bình, Nam Đánh. Mát tháng sau, F. Garnier bá giát (chát đáu) tá Cáu Giáy. Trong thái gian náy đái đián phái đáan Huá Nguyễn Văn Táng và Philastre cùng ký tháa tác đáu tiên ngày 05.01.1874 Pháp phái trá lái Ninh Bình, Nam Đánh, Đán ngày 06.02.1874, Nguyễn Văn Táng và Philastre ký tháa tác thá 2, nhiáu khoán cho quân Pháp đán trú tá Hái Phòng đát mát trú sá Pháp vái quân há vá Hà Nội. Vua Tá Đác lo ngái các tháa tác đã ký, nháng ván đá Nguyễn Văn Táng vào Sài Gòn cùng Lê Tuán bàn chuyán ký hoà tác mái.

Hoà tác Giáp Tuất 15.03.1874 gám có 22 đáu khoán, Hoà tác ký xong chánh sá Lê Tuán tá trán 17.03.1874, Nguyễn Văn Táng vá Huá. Dupré bàn giao chác tháng đác cho phó đá đác Krantz, vá Pháp 16.03.1874.

Pháp đánh Bác Ká lán thá 2 láy cá khai thông sông Háng gáp khó khăn. Đái tá Henri Rivière rái Sài Gòn vái đáan quân 500 ngái vá tàu chián ngày 26.03.1882 đán Hái Phòng ngày 02.4.1874 và hôm sau tái Hà Nội. Táng đác Hoàng Diáu cá tuán phá Nguyễn Háu Xáng đán yáu cáu Henri R. cho biát lý do đán Hà Nội. Ngày 04.04 Henri R. đán gáp Hoàng Diáu cho biát đán báo vá kiáu dân Pháp và yêu cáu Hoàng Diáu bá các công sá phòng thá. Hoàng Diáu không thuán, sáng ngày 25.04 .1882 Henri R. dẫn quân trác thành gái tái háu thá buác Hoàng Diáu giao thành đáu hàng trác cá 8 giá sáng. Hoàng Diáu quyát tá chián, nháng không thá giá thành đác, đá tránh thiát hái ông ra lán nhá binh sĩ rút lui, Hoàng Diáu (1828-1882) vào ván miáu viát tá di biáu gái vá triáu đánh và thát cá tá tá. Triáu đánh cá Trán Đánh Tác tái Hà Nội ngày 10.05.1882 Henri R. tuyên bá trá thành Hà Nội hai bên cùng giái quyát ván đá đáa pháng. Giai đáon náy Nhà Thanh và Pháp muán chia hai Bác Ká, Trung Hoa điáu quân qua Viát Nam vì máu lái, trong lúc Pháp muán chián trán Bác Ká. Nháng ngày 10.12.1882 tái Thiên Tân, Bourée và Lý Háng Cháng tám tác vá Bác Ká theo đó Trung Hoa chiám phía bác sông Háng, Pháp thuác vá phía nam Sông Háng. Vì quyán lái vá hám và tài nguyên Pháp muán đác quyán chiám đáng cá Bác Ká, sau đó xoá bá tám tác Thiên Tân ký vái Tàu.

Cuái năm 1882 Quác hái Pháp đáng ý tăng vián trá cho Henri Rivière 750 quân. Henri R. rái Hà Nội 23.3.1883 đán thành Nam Đánh 25.3. yêu cáu táng đác đáu hàng nháng táng đác Võ Tráng Bình không trá lái, ngày 27.3 quân pháp tán công chiám thành, giao cho thiáu tá P.Bandens trán giá rái rút quân vá Hà Nội. Ngày 19.05 1883 Henri R. hành quân ngoái ô Hà Nội đáng bá quân Viát Nam và cá Đán bao vây. Henri R. chá huy vuát qua khu Cáu Giáy bán chát.

Thác dân Pháp tiáp tác đánh chiám các tánh Bác Ká chuán bá đánh kinh thành Huá, phó đá đác Courbet đác lán đánh Thuán Hoá ngày 11.8.1883 cáa bá Hái quân và Thuác đáa. Pháp đánh Thuán An, ngày 20.8.1883 quân Viát phái rút lui, ngày 21.8 triáu đánh cá quan tháng bác Nguyễn Tráng Háp đán Thuán An đáng đánh chián, cuái cùng phái đáan Viát Nam phái ký hoà tác Quý Mùi 25.8.1883, sau đó hoà tác Giáp Thân, ngày 06.06.1884 thác dân Pháp đát nán báo há tái Viát Nam. Tá đó là nháng trang sá đau buán cho Viát Nam. Dân tác Viát Nam luôn tranh đáu qua nhiáu phòng trào đánh Tây, muán thoát khái vòng nô lán nên máu xáng cáa

Đà Nẵng, Vang Bông Mọt Thi

Tác Giả: Nguy&#n Quý Đ&#i:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

---

dân quân tiếp tế ra trên dòng sông Bạch Đằng, cho đến ngày dành lại được tiếp tế năm 1945.

Đà Nẵng là địa danh góp mặt với đầy đủ vẻ đẹp hùng vĩ trong lịch sử, thơ mộng ngời ngời giao, đã biến thành chiến trường đấu tiên máu lửa. Đà Nẵng bị 62 năm làm nhượng địa cho thực dân Pháp. Ngày 27 tháng 8 năm Mậu Tý, tức ngày 01-10-1888, vua Đồng Khánh ký chiếu nhượng địa cho Pháp quy định số hộ hoàn toàn thành phố Hà Nội, thành phố Hải Phòng và khu Đà Nẵng. Theo chiếu này, khu Đà Nẵng gồm 5 xã cắt ra từ huyện Hòa Vang: Hải Châu, Phước Ninh, Thạch Thang, Nam Đồng, Nội Hiền Tây. Đây được gọi là Toàn quyền Đông Dương chủ yếu bằng Nghị định ngày 2-10-1888. Thành phố Đà Nẵng lúc bấy giờ có diện tích 10.000ha (tổng diện tích 20.000 m² u ta). Nhượng địa Đà Nẵng thay đổi theo từng thời gian đã trở thành một thành phố theo mô hình Tây phương, lấy thương mại làm nguồn sống và phát triển, được gọi thành phố là Đốc Lý (thủ trưởng) có Hội Đồng Thành Xã.

Năm 1902 Hải An vẫn còn là trung tâm thương mại quan trọng, Pháp cho làm con đường sắt từ kiêu Deceauville, được gọi là Tramway de l'île de l'Observatoire à Faifoo) nối liền Đà Nẵng Hải An hoạt động từ năm 1916 thì bắt đầu sụp đổ. Nhiều công ty lớn của Pháp đến Đà Nẵng để phát triển mạnh mẽ như: Messageries Maritimes (hàng hải), hãng Chargeurs- Réunis, Sica (hãng rượu), BGI (hãng bia) Esso (Xăng dầu), Eiffel.(cầu đường)... v.v. Đông Dương Ngân Hàng (Banque de l'Indochine); Pháp Hoa Ngân Hàng (Banque Franco-Chinoise), Ngân hàng Nông Tín Bình Dân (Banque de Crédit Populaire Agricole), hệ thống khách sạn, nhà máy, bưu điện. Y tế. Cảng Đà Nẵng mở rộng đào vét sâu hơn, nhiều thương thuyền ngoài quốc gia có trọng tải lớn cập bến dễ dàng. Tuy nhiên trước năm 1922 Đà Nẵng còn dùng đèn khí đá Carbure, đèn manchon, đèn treo Hoa kỳ để thắp sáng đường phố. Đến năm 1923 Cty SIPEA (Société Industrielle pour les eaux et L' Electricité en Asie) trúng thầu khai thác và điện lực đem lại ánh sáng văn minh đầu tiên với điện cho Đà Nẵng. Hệ thống cung cấp nước máy của thành phố hiện nay, nên phải dùng giếng bơm hay giếng đào.

Từ năm 1927 có hãng xe đò của người Việt ra đời cạnh tranh với hãng xe STACA của Pháp. Vì nhu cầu khai thác kinh tế tại Đà Nẵng, Chính quyền Đông Dương cho mở hệ thống và đường hàng hải xa năm 1905 có GA chính được Lagrée (Nguyễn Hoàng ngày nay) vì nhu cầu cho việc chuyên hàng hoá nên Phòng Thương mại làm thêm đường rạch tại bờ sông Hàn, nên người ta thường gọi là GA L&#N và GA CH&# Hàn. Dân số Đà Nẵng năm 1936 khoảng 25.000 người, người Hoa cũng đến buôn bán kinh doanh thành các bang: Quảng Đông, Phúc Kiến, Triều Châu, Hải Nam và Hải.

Sau thời chiến tranh II. 1939-1945 lịch sử Việt Nam đã bắt đầu những

Nhật chiếm Pháp ngày 09.03.1945 tại Đông Dương, Đô đốc Matsumoto Shunichi tuyên bố trao trả được tiếp tế cho VN (?) „châu Á trở về cho người châu Á“ Ngày 11 tháng 3 năm 1945, vua Bảo Đại tuyên bố được tiếp tế, chấp thuận và thực hiện của Pháp cáo chung. Hòa ước Giáp Thân ký ngày 06.06.1884 dưới thời vua Kiến Phúc (trị vì 1883-1884) vô giá trị. Ngày 17.04.1945 thành lập Chính phủ Trần Trọng Kim

Ngày 20.07.1945 toàn quyền Nhật Tsuchihashi long trọng trao trả các thành phố nhượng địa mà họ đã chiếm lấy của người Pháp, tự đó danh từ Đà Nẵng chính thức thay thế tên gọi Tourane dưới thời thuộc địa.

Ngày 06.8. và 09.8.1945 Hoa Kỳ thả hai quả bom nguyên tử xuống Hiroshima và Nagasaki, Nhật hoàng tuyên bố đầu hàng Đế quốc Minh ngày 14.8.1945.

Ngày 25.08.1945 vua Bảo Đại thoái vị, kết thúc triều đại nhà Nguyễn trị vì qua 143 năm (1802-1945).

Ngày 16.09.1945 quân Pháp núp bóng quân Anh đổ trở lại Việt Nam.

Ngày 13.03.1946 mặt trận hòa hiệp ký kết giữa Pháp-Hoa. Trung Hoa đồng ý để cho Pháp thay thế trong việc giữ gìn quân Nhật ở Đông Dương theo vĩ tuyến 16 trở ra Bắc.

Ngày 27.3.1946 mặt trận đoàn Thương quân lực chiến Pháp gồm 700 quân đổ bộ lên cảng Đà Nẵng (1)

Ngày 19.12.1946 cuộc kháng chiến toàn quốc bùng nổ, Đà Nẵng cũng như nhiều nơi khác nằm trong chiến tranh mà “cuộc chiến không còn chiến tranh thực địa mà là cuộc chiến giữa cộng sản và thế giới tự do”. Đà Nẵng có mặt trận gian nan bậc nhất là Thái Phiên. Vì nhu cầu của tình hình Việt Nam và thế giới, Pháp bắt buộc phải rút quân khỏi miền Bắc và miền Trung Việt Nam và giải pháp đó không gì tốt hơn là chọn cựu hoàng Bảo Đại. Cuối tháng 12.1947, cựu hoàng đến Pháp theo đường thủy.

Ngày 5.6.1948 cựu hoàng và vợ nh Há Long ký kết thỏa thuận với Há Long trên tàu Duguay-Trouin, thỏa thuận VN đồng ý sẽ lãnh đạo của quốc gia trẻ của Bảo Đại mặt trận quốc gia để lập nên trong Liên Hiệp Pháp. Sau thỏa hiệp này quốc gia trẻ của Bảo Đại sang Paris ký thỏa thuận với Tổng thống Pháp là Vincent Auriol. Ngày 08.03.1949 Pháp thỏa thuận VN là mặt trận quốc gia. Nhờ vậy qua thỏa thuận Elysée, Pháp đã giải quyết những hòa thuận của triều đình nhà Nguyễn đã ký kết với Pháp. Thế giới gian Pháp đô hộ, người dân Đà Nẵng-Quảng Nam luôn đấu tranh chống Pháp qua các phong trào Nghĩa Hái (1885) Phong trào Duy Tân (1905) đến với xin xâu chống thuế „Trung Kỳ Dân Bị” (1908), Ủy ban khái nghĩa (1916) Việt Nam Quang Phục Hội Trung Kỳ của Thái Phiên, Lâm Nhá, Há Cảnh Vinh, Phan Thành Tài, Lê Cảnh với Trần Cao Vân giúp vua Duy Tân khái nghĩa dù thất bại, những người đã làm thức dân Pháp ăn ngủ không yên

Di tích lịch sử và văn hoá.

Ngày 03.01.1950 chính phủ Pháp chính thức trao trả Đà Nẵng thuộc về Việt Nam. Phán lớn những người chúng tôi sinh ra trong thời điám đó ở Đà Nẵng, dĩ nhiên, ít chú ý đến biển cả để đánh, lập cơ sở của quân dân Việt Nam chống Tây. Kiến thức về lịch sử, địa lý rất hạn hẹp vì chế độ thực dân Pháp ngăn cản điáng mà thôi. Những thập niên qua với tình hình trở về nguán của đồng hương Xá Quảng, phát hành Đế quốc sản xuất, hàng năm điáng liên Trường, ngày giữa Phan Châu Trinh do Hội ái hữu trường học PCT tổ chức, những học sinh xa lạ thông tin (Information superhighway), tôi có cơ hội liên lạc với các bạn mặt trận Phan Châu Trinh khắp nơi trên thế giới, làm tôi hiểu thêm về lịch sử và niềm vui Quảng Nam Đà Nẵng, mái trường xưa.

Thế giới thực địa, người Pháp không thức sự muộn khai hoá dân tộc Việt Nam, giải hạn phát triển

Đà Nẵng, Vang Bóng Mất Thi

Tác Giả: Nguy&#n Quý Đ&#i:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

---

các trường Trung và Đ&#i h&#c, trường năm 1936 trường Quốc Học Huế chuyên dạy học tập bậc cao tiểu học (trung học để nhập cấp) bậc cao tiểu học còn gọi là bằng thành chung (Diplôme d' Etudes Primaires Supérieures). từ năm 1936-1937 trường QH. để thành Kh&#i Đ&#nh bắt đầu mở ban tú tài.

Su&#t thi gian ban nh&#ng đưa cho Pháp, Đà Nẵng chỉ có các trường tiểu học dành cho Pháp gọi là École Française và hai trường cho Nam (École des Garçons) và Nữ (École des Jeunes Filles). Toàn Quốc Nam đông dân nhất miền Trung không có trường Trung học, nh&#ng thì hai trường ở Huế, Hà Nội hay Sài Gòn. (năm 1927 Pháp cho mở tú tài bản xứ (baccalauréat local) cho đến năm 1930 để công nhận nh&# tú tài chính quốc (baccalauréat metropolitan) .

Sau khi Đà Nẵng được trao trả „đ&#c lập“ do để ngh&#c&#a chính quyền, ông Bùi Đà thì trường và ông Giám đốc Nhà học chánh Trung Việt, ngày 7.8.1952 Thủ hiến Trung Việt ông Lê Quang Thi&#t, ký công văn số 3214-VP-SV cho phép mở lập Đ&# th&#t (lập 6) để ưu tiên, khai giảng 15.9.1952 niên học (1952-1953) 50 học sinh từ thi học chung ở trường Nam tiểu học. Niên khóa (1953-1954) số lập tăng lên gồm 3 lập để th&#t và 2 lập để lập, tổng số học sinh 300 học sinh. Ngày 06.05.1954 quy&#n tổng trường ban Quốc Gia Giáo D&#c và Thanh Niên Bộ Giáo D&#c ban hành nghị quyết số 95_GD-NĐ. Thành lập các trường trung học công lập để ưu tiên miền Trung như: TH Đào Duy Từ (Đ&#ng H&#i) TH Nguyễn Hoàng (Quốc gia Tr&#), TH Trần Quý Cáp (H&#i An) TH Võ Tánh (Nha Trang) TH.Duy Tân (Phan Rang) TH Phan B&#i Châu (Phan Thi&#t) Phan Châu Trinh (Đà Nẵng), có tuyển sinh trường giảng như các trường Quốc Học Huế, Chu Văn An Hà Nội, Pétrus Ký Sài Gòn.

Thành lập trường trung học công lập để ưu tiên thì Đà Nẵng, cấp giáo sư toán Bùi Tấn đã để ngh&# tên trường là mất trong ba danh nhân: Phan Châu Trinh, Trần Cao Vân, Thái Phiên và H&#i Đ&#ng giáo sư đã số chọn là Phan Châu Trinh (niên khóa 1954-1955).. Mỗi năm số lập học tăng, phải xây trường mới, đó là khu đất để di chuyển trường Nam tiểu học, vốn là mất vùng sinh lý, nằm trong phạm vi cấp bản đồ để trường Lê Lợi, song song với Duy Tân (nay Nguyễn Chí Thanh), để trường Nguyễn Hoàng (nay là H&#i Phòng), song song với để trường Thế ng Nh&#t (nay Lê Du&#n). Ngày 19.05.1961 Bộ trường Quốc gia Giáo D&#c Trần Hữu Thọ ký nghị để nh&# số 768-GD/PC/ND chính thức mở trường lập các trường trung học để nhập cấp và để nh&# cấp. Niên khóa 1958-1959 là năm để ưu tiên Phan Châu Trinh có thêm lập để tam (lập10) gồm để các ban A-B-C; (A khoa học thực nghiệm, B toán Lý, C văn chương và sinh học), học để lập để nh&# thi tú tài phần 1, phải ra Huế học tập thi tú tài toàn phần.

Ngày 11.9.1962, Bộ trường Quốc gia giáo d&#c Nguyễn Quang Trình ký nghị để nh&# số 1448-GD/PC/NĐ các trường trung học để nhập thành nh&# cấp trong đó có trường trung học Phan Châu Trinh. Hi&#u đoàn PCT để để giáo sư nh&#c Hoàng Bích Sơn sáng tác. Năm 1966 giáo sư Đoàn Văn Toàn dạy và để để c&#t và để để c&#t Phan Châu Trinh thì số 5 Đ&#ng Đà Nẵng, do học sinh đóng góp phần lớn học để để, bà Châu Liên con gái cấp Phan và nhà văn Nguyễn Văn Xuân góp ý số cấp, hoàn thành kinh phí 37.000 để để trường cho thi để để để. Ngày 24.3.1966 khánh thành để để để để c&#t sân trường, đó cũng là h&#nh thì 40 cấp Phan Châu Trinh.

Đà Nẵng, Vang Bóng Mặt Trời

Tác Giả: Nguyễn Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

Tráng Phan Châu Trinh có cá nam, ná riêng; láp chúng tôi không có ná sinh. Sau náy có tráng ná trung hác Háng Đác thì tráng PCT váng bóng háng, dù pháng vĩ còn ná đá sán tráng. Đà Nẵng mặt trời vang bóng, hái đáu thá ká do sá phát triển cáa thành phố đông dân hán. Tá năm 1965 vì chián tranh ngá i dân tá các quán mặt an ninh đã vá Đà Nẵng sinh sáng, làm sá Má, đái sáng sung túc hán. Nhiáu tráng Trung hác công láp: Thanh Khê, Đông Giang, Nguyễn Tráng Tá, Quác Gia Nghĩa Tá, Ná trung hác Háng Đác, Văn Hoá Quân Đái, Ká thuát. Ngoài ra còn có nhiáu tráng trung, tiáu hác tá thác nhá Bá Đá, Sao Mai, Thánh Tâm, Phan Thanh Gián, Tây Há, Bán công Nguyễn Công Trá, Pascal, Thá Nhán.... Nhá sá ván đáng nhiáu năm cáa các vá nhân sĩ Đà Nẵng, mùa xuân năm 1974 Vián Đái Hác Cáng Đáng đác thành láp (cháng trình hác nhá cáa Hoa ká)

Tráng Phan Châu Trinh không ngáng phát triển, tá nhà trát nháng năm sau xây thêm láu, có thá vián, phòng thí nghiệm, thính đáng sinh hoạt văn hóa, sân bóng rá. Tráng trá nên đá sá, có uy tín lán đảo táo nhiáu nhân tài háu ích cho quác gia và xã hái. Tính đán ngày 29.3.1975, tráng Phan Châu Trinh có 68 láp gám 42 láp đá nhát cáp và 26 láp đá nhá cáp. Giái trá ham thích thá thao đáu biát sân ván đáng nám bên cánh cáu Váng, có tá năm 1943 “Sport-Tournaás” sau này gái sân ván đáng Chi Lăng.

Báo tàng Chám Đà Nẵng thành láp tá năm 1915, dá i sá báo trá cáa vián Vián Đông Bắc Cá Pháp tái Viát Nam. Kán trúc mô phỏng theo đáng nét kiáu tháp Chám. Tráng bày hián vát điêu khác báng đá và đát nung (có niên đái tá thá ká thá 7 đán thá ká thá 15), các hián vát khai quát tá Quáng Bình đán Bình Đánh.

Đà Nẵng tiáp xúc văn minh Tây pháng đáu tiên, nháng Giáo sĩ truyán đáo có nhiáu cá hái gieo đác tin Thiên Chúa. Nháng chá có mát nhà Nguyễn á thành Đái n Hái, nhà thá Phú Tháng á cách xa thá xã 20 km (ngá ba Hoà Khánh đi Bà Nà) xây năm 1876 nái đó còn có dòng tu kín Phao lô, nhà thá Chính tòa Đà Nẵng trên đáng Đác Láp xây năm 1923, nhà thá lán duy nhát đác xây dá i thái nháng đáa. Đán năm 1963 khi Đác Cá Giám mác Phêrô Maria Phạm Ngọc Chi đác Tòa Thánh bá nhiám vá làm Giám mác Đà Nẵng tiên khái (giáo phán mái thành láp).

Lán sóng di cá năm 1954 tá Bác (Quáng Bình) vào Đà Nẵng có nháng khu đánh cá Thanh Bá, Đác Lái, Tam Tòa là giáo dân Công Giáo, đã xây đáng thêm nhà thá. Giáo dân luôn có bán phán vái tá quác và dân tác, trái vái dá luán: “ai theo Thiên Chúa là rác Pháp vào và theo Pháp phán quác..” cũng nhá ngày nay nháng nhóm kháng bá tháng phát xuát tá nháng ngá i Hái Giáo cuáng tín, nháng không phái tát cá tín đá Hái Giáo đáu là kháng bá. Phúc Âm đác rao giáng tá các Tháa sai, Giáo sĩ ngá i Tây pháng tái Viát Nam tá thá ká thá 16, không phái thác dân Pháp mang Thiên Chúa giáo vào Viát Nam. Nháng hiáu lám oan nghiát cho Giáo dân làm tay sai cho Tây, nên há phái sáng táp trung vái nhau đá tá báo vá. Tráng háp Giáo dân á vùng Trà Kiáu (2) thuác quán Duy Xuyên Quáng Nam, phái đáng đáu vái phong trào Văn Thân cháng Tây. Theo lý thuyát, Đà Nẵng là đát cáa Tây, nháng đáo Phát phát triển mánh có nhiáu chùa nhá :

Đà Nẵng, Vang Bóng Mất Thời

Tác Giả: Nguyễn Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

Chùa Phá Đà: khởi dáng năm 1927, tá khai sán là Hòa tháng Thích Tôn Tháng , chùa đác trùng tu vào các năm 1937, 1945, 1983 há Chính tông Phát giáo nái náy đào táo nhiáu tăng ni nái tiáng, trác có tên Phát hác vián Trung phán , năm 1961 đái tên là Phá Đà, đá chá 332 Phan Châu Trinh.

Chùa Tam Báo: xây tá năm 1953-1963, chùa có 5 tháp cao do thá Quáng Nam pha màu trác khi nung ngái, táo ra 5 màu sác biáu táng cáa Phát giáo. Đây là chùa theo phái Nam Tông(tá n Đá sang), trác chùa có 2 cây bá đá là cây con cáa bá đá Đáo tráng (nái Thích Ca thành Phát), Chùa có 2 táng tháp nái cát giá mát phán nhá Xá Lái Phát. Toá lác sá 327 Phan Châu Trinh.

Chùa Pháp Lâm: Năm 1936 do nhóm cá sĩ “An Nam Phát Hác” thuác Chi Hái Đà Nẵng đáng ra xây dáng, chùa đác trùng tu năm 1970 là trá sác cáa tánh Hái Phát Giáo. Ngoài ra còn các chùa Tá Vân, Báo Nghiêm, Tá Tôn và các chùa nái tiáng á Ngũ Hành Sán.

Hái Thánh Tin Lành: Năm 1911 các mác sá đán tá Má là: R.A. Jaffray, Paul M. Hoster, G. Liloryd Hugles mua đát và năm 1913 xây dáng nhà Thá báng lá tái đáng Khái Đánh. Đáo Tin Lành cũng gáp khó khăn vái chính quyán Pháp, Pháp sá nh háng cáa Má đán Viát Nam(?). Lúc đáu chá có 20 tín đá trong đó có 2 ngá i thuác hoàng tác: Công Tôn Ná Thá Háu và Công Tôn Ná Tú Oanh (cháu nái vua Minh Máng), mái đán năm 1922 Hái Thánh đác xây lái báng gách ngái, mác sá Hoàng Tráng Tháa làm Hái tráng đáu tiên.

Đáo Cao Đài: Năm 1956 đáo Cao Đài khánh thành Trung Háng Báu tòa, ra mát Hái thánh truyán giáo Cao Đài. Sau náy có các thánh thát nhá Trung Thành, Trung Đáng, Liên Hoa, Trung Báu, Trung Tâm Thánh Thát Tánh.

Trác 1975 Đà Nẵng có các ráp Ciné Chá Cán (Tân Thanh), Tráng Váng, Li Đô, Kim Châu, Kinh Đô, Kim. Ngoài ra còn có nhà hát Hòa Bình...nháng quán cafe háu tình nhá Láng Ngác, Quánh Châu, Ngác Anh. Câu lác bá Pháng Hoàng, các quán bê thui á đáng Ông Ích Khiêm, Hái Khuyán Hác, Hái Viát Má...Nhiáu Ty, cá sá hành chánh lán cáa vùng I. Bá chá Huy Quân Đoàn I, sá Đoàn I Không quân, bá tá lánh Hái Quân á Tiên Sa, phi tráng Đà Nẵng. Bánh vián toàn khoa, bánh vián Duy Tân cáa Quân đái. bán xe chá Cán đi liên tánh, bán xe Diên Háng (công tráng con gà cũ) đi Non Nác, Sán Trà, á ngã năm Hoàng Diáu có bán xe “Traction?” đi Huá. và đáng xe láa hoát đáng giái hán giáa Huá. Đà Nẵng chá có mát cáu De Lattre đá qua

Đà Nẵng, Vang Bng M t Thi

Tác Giả: Nguy n Quý Đ i:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

vùng bi n M Khê, ngoài ra còn có chi c phà qua i trên sông Hàn.

Đà Nẵng phía B c giáp t nh Th a Thiên, phía Tây giáp t nh Qu ng Nam, phía Đông là bi n Đông. Cách Hà N i 764 km, Sài Gòn 964 km. Tr c 1975 dân s kho ng n a tri u ng i. Năm 2009 dân s tăng lên h n 867.545 ng i, di n tích 1.255,5 km² (trong đó có 305 km² c a Hoàng Sa), m t đ trung bình 690/ km². Bi n 15.000 km². Hi n nay có 6 qu n và 2 huy n Hòa Vang và Hoàng Sa. H th ng giáo đ c có 15 tr ng đ i h c, h c vi n; 17 tr ng cao đ ng; nhi u tr ng trung h c chuyên nghi p, trung tâm đ y ngh và h n 200 tr ng h c ph thông. Có 17 b nh vi n đa khoa và chuyên khoa, 11 b nh vi n và trung tâm y t qu n huy n, 47 tr m y t xã ph ng và trên 900 phòng khám ch a b nh t nh n, cùng v i s h ình thành c a tr ng Đ i h c Y D c và tr ng Đ i h c K thu t Y t. C ng Đà Nẵng sâu có 9 c u c ng đ c theo sông Hàn, sân bay qu c t , có nhi u xí nghi p i n c a các ngành đ t, s n xu t hàng tiêu dùng, công ngh ch bi n, công ngh c khí, s n xu t v t li u xây đ ng.. (theo tài li u c a thành ph Đà Nẵng). Sông Hàn dài 204 km, th m ng ch y qua Đà Nẵng. B bi n dài kho ng 30 km cát tr ng m n, có nhi u bãi t m đ p nh : Non N c, M Khê, Tiên Sa, Thanh Bình, Thanh Khê, M An, Xuân Thi u, Nam Ô.... Chung quanh bán đ o S n Trà có nhi u san hô, Ngũ Hành S n cách Đà Nẵng kho ng 7 km là m t th ng c nh đ p, đ ng Non N c có th nhìn th y xa xa là cù lao Chàm.

Đà Nẵng, Vang Bóng Mặt Trời

Tác Giả: Nguyễn Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

(Hình trên: Bãi biển Xuân Thiều-Nam Ô nhìn từ biển vào Đà Nẵng ngày 08.03.1965 của nhà văn Võ Văn Dũng (San José sử dụng))

Đà Nẵng nằm giữa vùng kinh thành ba di sản văn hoá thế giới: Cố đô Huế, phố cổ Hội An và thánh địa Mỹ Sơn, chính vì thế này đã làm nổi rõ vai trò quan trọng. Đà Nẵng trải qua 703 năm (1306-2009) gần nghìn năm với các thời kỳ lịch sử. Ngày nay vẫn thăm Đà Nẵng chắc chắn chúng ta phải ngạc nhiên trước những đổi thay, những công trình xây dựng, cũng như những công trình bề thế mới tên. Có thêm vài ba cái cầu bắc ngang sông Hàn, những dinh thự, khu nghỉ mát dành cho những giai cấp mới và tầng lớp thượng lưu sau 1975. Lịch sử Đà Nẵng cùng với lịch sử Việt Nam thay đổi. May mắn thay, tên công trình Phan Châu Trinh vẫn tồn tại trong thời gian. Tinh thần đấu tranh cho Tự Do và Nhân quyền của các Phan vẫn sáng ngời với dân tộc Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

1/ Sau hiệp định Genève (20.7.1954) Hoa Kỳ quy định những người VNCH được chuyển định cư lần sóng công nhân và Trung cộng. Ngày 08.03.1965, tiểu đoàn 3 thu quân lực chi viện thu công đoàn 9 Hoa Kỳ đưa tiễn đưa lên bãi biển Xuân Thiều (Nam Ô) thu công xã Hoà Hiệp, huyện Hoà Vang nay thuộc quận Liên Chiểu Đà Nẵng, cùng ngày tiểu đoàn 2 được không vận tới Nhảy dù sân bay Đà Nẵng. Sau đó hàng nghìn quân Đáng Minh vào Việt Nam giúp VNCH chống công nhân. Cuộc chiến kéo dài gần 30 năm khói lửa, bom đạn tàn phá quê hương, Những người Mẹ vì quyên lái của những Mẹ nên Hiệp định Paris ký ngày 07.01.1973 Hoa Kỳ rút quân khỏi Việt Nam, bắt đầu công nhân định cư minh VNCH cho đến ngày bắt đầu 30.4.1975

Theo đường luật, tuân theo những luật Triết học Hòa Bình Zhèng Hé/ Cheng Ho được ca ngợi Đà Nẵng từ 18 đến ngày 22.11.2008 thì đó đã có nhiều vụ căng thẳng xảy ra trong khu vực thêm luật đi a biển Đông Việt Nam bắt đầu những, đang vào với cá nam mà mấy trăm tàu của cá Thá Quang và công cá Đà Nẵng phải đấu tranh vì lợi ích của Tàu Công cộng đánh bắt cá ba tháng ở biển Đông? Hải quân Trung Cộng giáng những bắt công nhân, ăn cướp cá của ngư dân, những gây tai nạn đe dọa ngư dân Việt Nam trong khi đó công CSVN chỉ lên tiếng lý lẽ. Dâng biển cho bắt Tàu công đấu tranh những quy định, không chú ý đến quy định dân tộc và đất nước!

2/ Theo mặt số sự gia thì trước khi các linh mục Dòng Tên do Cha Buzomi dòng Phanxicô được đưa, đến Hội An và các vùng phố cổ định chính thức tổ chức công cuộc truyền giáo ở Đàng Trong (1615). Năm 1625 đạo Công Giáo được rao giảng khắp các xứ miền Nam... Mặt khác là sự liên lạc cũng cho chúng ta biết là nhà thờ Trà Kiếu đã có trước thời 1681 - 1682 đã được các Cha dòng Phanxicô cai quản cho đến khoảng năm 1810 mới bàn giao lại cho các Linh mục thuộc sai Hội Truyền Giáo nước ngoài Ba-lê (MEP) (lịch sử giáo xứ Trà Kiếu)

Lịch sử Đà Nẵng - nhà văn Võ Văn Dũng (Việt Nam California 2007)

Non nước xứ Quáng - Lê Minh Quân (nhà xuất bản Trẻ Việt Nam 2002)

Đà Nẵng, Vang Bóng Mất Thi

Tác Giả: Nguyán Quý Đái:

Thứ Bảy, 04 Tháng 7 Năm 2009 09:23

Bá Viát Sá Đái Cáng nhá văn Trán Gia Pháng NxB Non nác Toronto

Quáng Nam Trong lách sá Trán Gia Pháng NxB Non nác Toronto 2003

Án Tích Cáng sán Viát Nam Trán Gia Pháng NxB Non Nác Troronto 2001

Lê Minh Quác trong Non nác xá Quáng táp 3 trang 100. Nxb á Saigon Viet Nam năm 2002

Trích tài liáu vá Đà Nẵng

Tá 10/1955 đán 29/3/1975

Chính phá Viát Nam Cáng hòa thành láp thá xã Đà Nẵng gám 3 quán vái 18 khu phá (táng đáng vái pháng).

- Quán I: gám 9 khu phá: Xáng Bình, Phác Ninh, Thiáu Bình, Hái Châu, Thách Thang, Nam Đáng, Hòa Thuán, Bình Thuán, Nái Hiên.

- Quán II: gám 10 khu phá: Thác Gián, Hà Khê, An Khê, Phú Lác, Phác Đán, Chính Trách, Xuân Đán, Tam Tòa, Thanh Khê, Xuân Hòa.

- Quán III: gám 9 khu phá: An Hái, Mân Quang, Cá Mân, Nam Thá, Má Khê, Phác Tráng, Nái Hiên Đông, Tân Thái, Tháng Ngháa.

31-7-1962

Chính phá Viát Nam Cáng hòa ra sác lánh 162-NV chia tánh Quáng Nam thành hai tánh Quáng Nam và Quáng Tín. Tánh Quáng Nam có 9 quán, 1 thá xã, 144 xã. Tánh lá đát tái thá xã Hái An. Tánh Quáng Tín có 6 quán, 1 thá xã, 89 xã. Tánh lá đát tái thá xã Tam Ká.

Sau khi chính quyán Viát Nam Cáng hòa chia tánh Quáng Nam thành hai tánh Quáng Nam và Quáng Tín, chính quyán cách máng tánh Quáng Nam cháp hành Nghá quyát cáa Khu áy V, chia Quáng Nam thành hai tánh mái đá tián viác táchác, chá đáo, đái phó vái âm máu cáa đách.

Pháa bác là tánh Quáng Đà gám 5 huyán (Hòa Vang, Đái Lác, Tháng Nhát, Đái Bán, Duy Xuyên), thành phá Đà Nẵng, thá xã Hái An.

Pháa nam là tánh Quáng Nam gám 6 huyán (Quá Sán, Nam Tam Ká, Bác Tam Ká, Thăng Bình, Tiên Phác, Trà Sán).

11-1967

Khu áy V ra quyát đánh sáp nháp tánh Quáng Đà và thành phá Đà Nẵng thành Đác khu Quáng Đà.

6-1-1973

Chính phá Viát Nam Cáng hòa ra nghá đánh giánguyán 3 quán nhá cũ, chá sáp nháp 28 khu phá bên đái cáp quán thành 19 pháng. Thá xã Đà Nẵng đác đát đái quyán đái u hành cáa Hái đáng thá xã, gám 12 áy viên, do mát thá tráng đáng đáu.

- Quán I: gám 7 pháng: Triáu Bình, Xáng Bình, Thách Thang, Hái Châu, Nam Phác, Bình Hiên, Hòa Thuán.

- Quán II: gám 5 pháng: Chính Gián, Thác Gián, An Khê, Thanh Lác Đán, Hà Tam Xuân.

- Quán III: gám 7 pháng: Nam Thá, Mân Quang, Mân Thái, An Hái Tây, Phác Má, Nái Ngháa, An Hái Bác.